

ИДЕИ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ДАНЪЧНОТО ПРОИЗВОДСТВО

МЛАДЕН МЛАДЕНОВ*

1. Участие на юрисконсултите на администрацията в ревизионния процес. *Постига се законосъобразност още във фазата на изготвяне на данъчните ревизионни актове. Намалява се броя на жалбите.***

За това първо е необходимо да се увеличи щата на юрисконсултите в данъчната администрация. След това е необходима промяна на законодателството, като на юрисконсултите се признае качеството на данъчни органи.

2. Ранно разглеждане на случая.

Избягват се бъдещи спорове, като по молба на данъкоплатеца проектът на данъчен ревизионен акт се прехвърля за предварително разглеждане по спорни въпроси на функцията „Обжалване“. Намалява броят на бъдещите жалби.

За постигане на целта е нужно нов тип взаимоотношения между администрацията и данъкоплатците чрез реален диалог още по време на ревизията. Все пак, необходима е и промяна в процесуалното законодателство.

3. Постигане на компромис (споразумение).

Избягват се бъдещи спорове чрез „отделяне на спорното от безспорното“, кой е приложимия Закон и т. н., а в административното наказване – има ли извършено деяние, извършено ли е от нарушителя, налице ли е виновно поведение, съставлява ли деянието нарушение на данъчното законодателство, какви да са видът и размерът на наказанието и други. Резултат – рязко намаляване на броя на жалбите. Добронамереност и доверие между администрацията и данъкоплатците.

Тук би трябвало да се постигнат законодателни промени. Споразумението да е окончателно, да има силата на данъчен ревизионен акт/наказателно постановление и да не подлежи на обжалване.

4. Медиация.

Чрез този метод се избягват се съдебни спорове чрез участието на медиатор (посредник) между администрацията и данъкоплатеца. Възможна фаза в процеса преди съдебно дело. Намалява броят на жалбите.

Изрично трябва да бъде отразено в законодателството. Двете страни могат да изберат за медиатор трето лице, на което имат доверие. Медиаторът не разрешава спора, той само се стреми да „сближи“ позициите страните.

5. Арбитраж.

Съдейства за избягване на ➤

** Авторът е преподавател по финансово и данъчно право в Нов Български университет*

➤ съдебни спорове. Алтернативен на съдебния процес, с характеристиките на изключителна бързина, обективност, ниски процесуални разноски.

Нужна е изрична промяна в законодателството. За разлика от медиацията, решението на Арбитража има задължителна сила за страните. Списъкът на арбитражите може да бъде одобрен предварително от администрацията; може и да бъде одобрен съвместно от администрацията и заинтересуваните организации на данъкоплатците; може за всеки конкретен случай да се уговарят поименни експерти – арбитражно споразумение „за случая“. Относно подходите последна дума има Законодателят.

6. Ускорена медиация .

За разлика от „обикновената“ настоящата се извършва, за да се „изтегли“ напред във времето разрешаването на спора. Инициативата може да бъде както на данъкоплатеца, така и на ревизиращите или наказващи по административен ред служители. Намалява броя на жалбите. Трябва да се предвидят изрични текстове в законодателството.

7. Независимост на функцията „Обжалване“.

Цели се постигане на изключително висока степен на законосъобразност, обективност, постигане на доверие. Намаляване броя на жалбите. Постигане на реална ефективност, ефикасност и икономичност на функцията. Единна практика по административното обжалване.

Нужно е в устройствения закон на Националната агенция за приходите да се предвиди създаване на единна Дирекция „Обжалване“. Функцията да се централизира в София или да има служители и по места, но на административно подчинение на Директора на функцията „Обжалване“. Обособяване в рамките на Националната агенция за приходите на достатъчен, ясен и лесно администрируем бюджет на Дирекция „Обжалване“.

8. Правило ex parte.

Ще се утвърди подходът на ректност към данъкоплатците. Принцип на забрана на служителите от функцията „Обжалване“ за обсъждане на случая с другите звена на администрацията, когато е налице висящ спор на административната фаза на процеса.

Като необходимо условие е нужна

горепосочената независимост. Относно обсъждането – промяна в процедурите, но най-важното е промяна на мисленето на данъчните служители (и най-вече – на ръководните кадри) в смисъл че решаващия спора орган е независим и е подчинен само на Закона и Справедливостта.

9. Създаване на специализиран Финансов (данъчен) съд.

Цели се бърз, качествен и професионален процес на обжалване на актове и действия на органите на данъчната администрация. Създаване на доверие в данъкоплатците в правосъдието и в правовата държава.

Може да се постигне само със законодателни промени.

10. Приложение на гореизброените методи и в съдебната фаза на процеса.

Така ще е налице бърз, икономичен и ефективен съдебен процес и/или замяната му с алтернативен процес. Поддържане на високо ниво на доверие между данъчната администрация, данъкоплатците, Финансовия (данъчен) съд. Съдията да бъде задължен да приканва страните да използват някои от методите на алтернативно разрешаване на спорове, както и да е длъжен да приема „процесуална недобросъвестност“ ако някоя от страните без основателни причини отказва въобще да се направи опит за прилагане на алтернативно разрешаване на спора. Може да бъде реализирано само със законодателни промени.

11. Бързо съдебно производство по т.н. „малки дела“.

Концентрацията е върху бърз, икономичен съдебен процес, освободен от повечето процесуални формалности.

Изискуем са законодателни промени.

12. Необжалваемост на отделни актове и/или действия.

Ще се стигне до намаляване броя на жалбите. Критериите могат да бъдат: определено ниво на материален интерес и/или определени актове или действия. Може да се постигне първо със законодателни промени. Сериозна, упорита и непрекъсната работа по повишаване на правната култура на обществото.

13. Въвеждане на административна такса за обжалване в административната и съдебна фаза на процеса.

Като резултат ще се стигне до видима тенденция на намаляване броя на

жалбите. При уважаване на жалбата таксата да се възстановява на лицето незабавно. От психологическа гледна точка при заплащането дори на минимална сума всеки си задава въпроса „дали си струва“. Изискват се законодателни промени и сериозна работа по повишаване правната култура в обществото.

14. Въвеждане на принципни правила относно необходимостта от обжалване пред Върховния административен съд от страна на администрацията.

Нужно е изработване на методика (софтуерна програма, изградена върху множество критерии, като единия е съдебната практика), на базата на която да се отчита оценката на риска от обжалване от страна на администрацията пред ВАС. Цели се ефективност, ефикасност и икономичност на действията по обжалване на администрацията пред висшата съдебна инстанция.

Постигането на съществен резултат от тези предложения е добре по наше мнение, да започне с изготвяне на методиката и на софтуера, с промяна в процедурите и с известни законодателни промени.

Настоящото мнение отразява лична позиция и по никакъв начин не ангажира която и да е институция, с която авторът е в професионални отношения. □

** Навсякъде по-надолу в текста под „администрация“ следва да се разбира както данъчната администрация, така и изграждащата се администрация на Националната агенция за приходите. По същия начин под „данъкоплатец“ трябва да се разбират и осигурителите/осигурените и самоосигуряващите се лица, а под „данъчен ревизионен акт“ – и всички актове на контролните органи на НОИ, а в бъдеще – актовете на органите на Националната агенция за приходите. Тези уточнения са необходими както с оглед на постигане на краткост в текста, така и с оглед убедеността, че Националната агенция за приходите ще работи в условията на поне някои от настоящите предложения, но това по никакъв начин не възпира приложенията им и към този момент от данъчната администрация.

Бележка на редакцията на „Общество и право“:

Предлаганите идеи, без да претендират за изчерпателност, могат да подобрят отношенията данъкоплатец–данъчна администрация. Затова ги предлагаме на вниманието на читателите. Очакваме и други мнения